

Mondiale en interculturele vorming in de eindtermen

Aandacht hebben voor het beeld en het respect dat jonge kinderen opbouwen voor elkaar en voor anderen is belangrijk in de persoonsontwikkeling. Dit wordt ook erkend in de eindtermen voor het lager onderwijs die de dienst voor onderwijsontwikkeling opstelde (<http://www.ond.vlaanderen.be/dvo/basisonderwijs/index.htm>). Hieronder staan enkele doelstellingen opgesomd die bereikt kunnen worden als men werkt rond mondiale vorming en interculturaliteit in de klas.

Wereldoriëntatie

De leerlingen kunnen:

- illustreren dat verschillende sociale en culturele groepen **verschillende waarden en normen** bezitten.
- illustreren dat **arbeidsmigratie** en het probleem van **vluchtelingen** een rol hebben gespeeld bij de ontwikkeling van onze **multiculturele samenleving**.
- aspecten van het **dagelijks leven** in een land van een ander cultuurgebied vergelijken met het eigen leven.

Muzische vorming

De leerlingen kunnen:

- door middel van kunst- en beeldbeschouwing een persoonlijk **waardeoordeel** ontwikkelen over beelden en beeldende kunst van vroeger, van nu en van **verschillende culturen**.
- **openstaan** voor hedendaagse muziek, **muziek uit andere tijden, andere landen en culturen**.
- **respect** betonen voor uitingen van leeftijdgenoten, behorend tot eigen en andere culturen.

Wiskunde

De leerlingen kunnen door het geven van een paar voorbeelden uit hun eigen leefwereld en in hun leer-materiaal aantonen dat doorheen de geschiedenis en **ook in niet-westerse culturen andere wiskundige systemen** met betrekking tot getallen werden en worden beoefend.

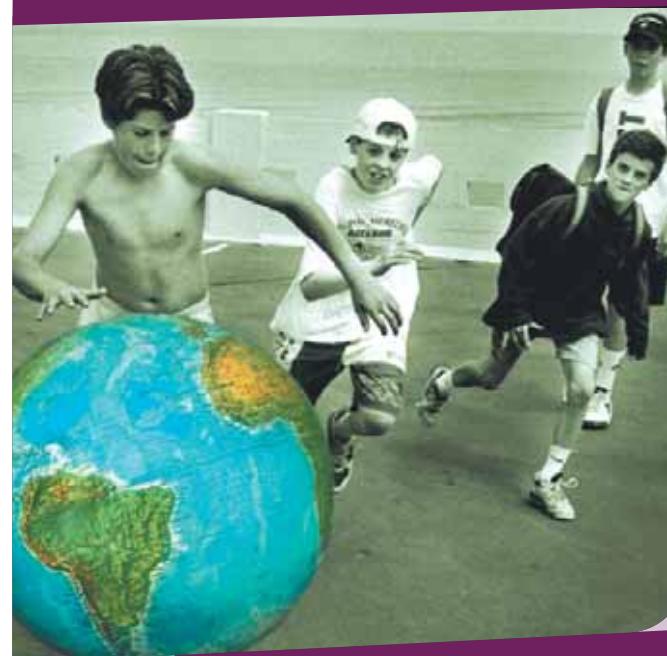
Sociale vaardigheden

De leerlingen kunnen:

- in omgang met anderen **respect en waardering** opbrengen.
- **zorg** opbrengen voor iets of iemand anders.
- **samenwerken** met anderen, **zonder onderscheid van sociale achtergrond, geslacht of etnische origine**.

Verdere informatie kan verkregen worden op volgend adres:
kleurbekennen@btctb.org of
op de website van Kleur Bekennen:
www.kleurbekennen.be

Tips voor het mondiaal en intercultureel werken in de lagere school

Beste leerkracht,

Je gaat intercultureel of mondiaal werken in je klas. Dit is een belangrijke stap in de opvoeding van kinderen tot wereldburgers. Jouw houding als leerkracht is hierbij van cruciaal belang. Als leerkracht heb je namelijk een grote invloed op het beeld dat kinderen ontwikkelen over andere culturen. Deze folder helpt je op weg. Je vindt er informatie over de beeldontwikkeling bij kinderen, maar vooral ook tips die kunnen helpen bij het mondiaal en intercultureel werken in de klas. Tot slot krijg je een overzicht van de eindtermen die bereikt kunnen worden door mondiale vorming.

Veel lees- en vooral doe-plezier!

Beeldontwikkeling bij kinderen

Wanneer je met leerlingen aan de slag gaat rond mondiale vorming of intercultureel onderwijs is het belangrijk rekening te houden met de fasen in de (zelf)beeldontwikkeling van een kind.

Jouw houding als leerkracht in deze fasen is immers heel belangrijk.

Kinderen categoriseren mensen en dingen om zo hun wereld verstaanbaar te maken. Vanaf **7 à 8 jaar ordenen** ze deze **wereld volgens logische wetten** en willen ze precies weten hoe alles in elkaar zit.

Ze tasten hun grenzen af en willen nuttige dingen doen voor de wereld die in hun blikveld steeds groter wordt.

Kinderen van deze leeftijd bereiken de fase van **moreel relativisme**. Dit wil zeggen dat ze hun morele oordelen kunnen nuanceren. Een kind is dan gevoelig voor morele codes en geïnteresseerd in ethische thema's. Kinderen onder de tien jaar hebben zelden echte vooroordelen. Wel vertonen ze soms sympathieën

of antipathieën voor bepaalde mensen, maar deze berusten vooral op het napraten van ouderen. In de lagere school kunnen de prille vooroordelen en het prille discriminerende gedrag, die het kind opbouwde op jonge leeftijd, aanzienlijk verminderen. Ze kunnen leren meer respect en tolerantie te tonen voor verschil en diversiteit. Om hiertoe te komen heeft een kind de nodige **ruimte** nodig om te **experimenteren**. Daarom is het belangrijk om op de lagere school kennis te maken met uiteenlopende culturen.

Omdat **volwassenen een voorbeeld** zijn voor kinderen op deze leeftijd, zeker wat betreft morele en ethische thema's, is het belangrijk dat je als leerkracht een gepaste houding aanneemt. Ingrijpen wanneer een kind negatieve uitspraken doet over iets of iemand die anders is, is een must. Een kind heeft daarenboven de ruimte nodig om in contact te komen met diversiteit en om zo een wereldburger te worden. Daarvoor kan jij als leerkracht zorgen.

Tips om aan een goede beeldvorming te werken in de lagere school

Neem de verscheidenheid in de klas en in de wereld als uitgangspunt.

Het is belangrijk om kinderen te leren dat mensen **gelijkwaardig** zijn, ook al verschillen ze in kleur, taal of religie. Wellicht toon je dit in de klas al regelmatig door de leerlingen erop te wijzen als ze anderen uitsluiten. Daarnaast kan je aantonen dat niet alleen in de klas en in België **verschillende culturen** aanwezig zijn maar dat dit ook in andere landen in de wereld zo is. Let er op om telkens zowel verschillen als overeenkomsten te tonen.

Geef een genuanceerd en veelzijdig beeld van andere culturen.

Exotiserende beelden van een andere cultuur zijn te vermijden. Je laat het beste het gewone dagelijkse leven van kinderen in andere culturen aan bod komen. Ga in op **positieve en negatieve elementen**, leuke en minder leuke, gemakkelijke en moeilijke momenten.

Vertel over de individuele situatie van kinderen uit een andere cultuur.

Door individuele kinderen in hun eigen context te bespreken, geef je aandacht aan de eigenheid van elke persoon. Ga zoveel mogelijk op zoek naar getuigenissen van kinderen uit een andere cultuur.

Leg verbanden tussen oorzaken, gevolgen en oplossingen van grote problemen.

Vele problemen komen voort uit **verschillende oorzaken**. Voor armoede zijn er bijvoorbeeld oorzaken te zoeken in de politieke geschiedenis, maar ook in klimatologische aspecten zoals droogte.

Vermijd stereotypen en veralgemeningen.

Probeer veralgemeningen te vermijden, zowel over de eigen als over andere culturen. Vanuit veralgemeningen kunnen stereotypen groeien. Zij vormen dan weer de basis van discriminerend gedrag. Geef daarom altijd aan voor wie een uitspraak wel geldt en voor wie niet.

Durf van perspectief wisselen.

Wees er van bewust dat je meestal praat vanuit een Westers perspectief. Probeer samen met de leerlingen bepaalde zaken eens vanuit een ander perspectief te bekijken. **Beschrijf culturen** bijvoorbeeld neutraal en leg ze vergelijkend naast elkaar. Dan werk je vanuit een **multicultureel perspectief**. Toon daarbij steeds aan dat 'anders' niet 'slechter' of 'beter' betekent.

Laat de kinderen stilstaan bij de eigen denkpatronen.

Je kan jouw leerlingen bij wijze van oefening kritisch laten kijken naar zichzelf en **stilstaan bij het eigen gedrag en vooroordelen** tegenover kinderen in de klas of tegenover andere landen en culturen.

Bekijk de lesmaterialen die je gebruikt kritisch.

Doorprik stereotypen die soms in lesmaterialen of handboeken voorkomen. Tracht **een eenzijdig beeld aan te vullen met andere elementen**. Kleur Bekennen vindt het belangrijk dat je als leerkracht met goed lesmateriaal aan de slag kan. Daarom worden de educatieve materialen uit het documentatiecentrum van Kleur Bekennen nagekeken op hun kwaliteit. We baseren ons hiervoor op kwaliteitsnormen van de Vlaamse Onderwijs Raad en letten er op dat een correcte beeldvorming gebruikt wordt.

Pas op voor valkuilen

Gebruik neutrale taal.

Gebruik geen woorden met een **negatieve connotatie** (vb. 'neger'). Kies voor de correcte benaming van volkeren (vb. Moslims in plaats van Mohammedanen) en **vermijd verkleinwoorden**, want ze kunnen een gevoel van minderwaardigheid doen ontstaan. Al op vroege leeftijd geven kinderen een positieve of negatieve waarde aan verschil. Taal kan dit beïnvloeden. Het gaat er dus niet alleen om welk **woord** gebruikt wordt, maar ook om de **intonatie**.

Vermijd 'zwart - wit' en 'wij - zij' voorstellingen.

Zwart-wit voorstellingen maken het voor een kind moeilijk om een herkenningspunt te vinden in de ander. Deze herkenning is nodig om een gevoel van **verbondenheid** te creëren.

Geef iedereen een plaats.

Let er bij een opdracht steeds op dat bepaalde leerlingen niet uit de boot vallen.

Benoem een continent niet als land.

Afrika en Amerika worden in een klas soms opgesomd tussen 'andere landen'. Dit is fout. Kinderen krijgen hierdoor het beeld dat deze continenten bestaan uit één cultuur en niet uit vele landen en culturen.

Fantaseer niet verder op een reëel verhaal.

Verder fantaseren bij een reëel verhaal kan je enkel doen indien je duidelijk vermeldt waar de feiten eindigen en waar de fantasie begint.

